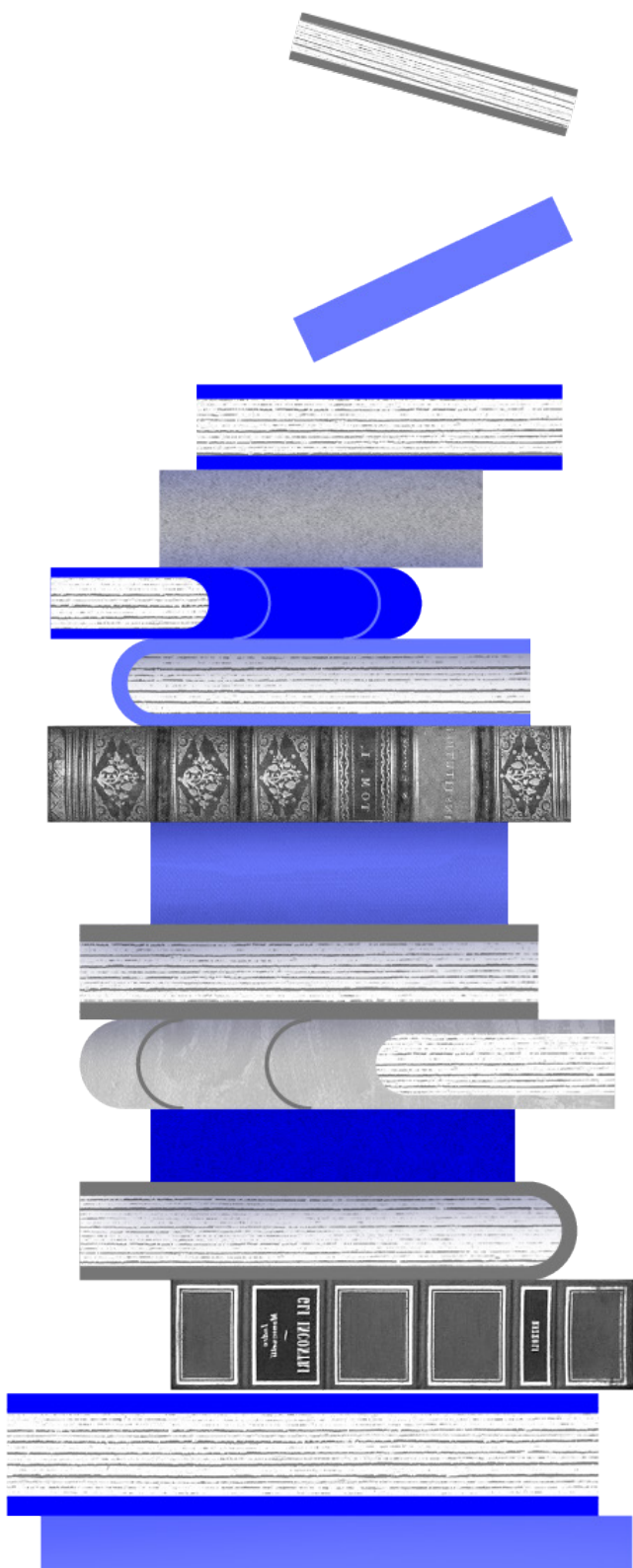

חיפוש ספרים למתקדמים

ספרות המחקר שהיה אפשר להיעזר
בה בספריית בית המדרש –
בחלוקה לפי נושאים:

הכנו עבורכם רשימה של התחומים האלה, וניסחנו את הכותרות ברשימה ואת ההסברים המתלווים אליהן בסגנון שמתאים יותר לימינו אלה וקל יותר להבנה. ההסברים הקצרים המופיעים מתחת לכותרות המגדירות כל תחום יעזרו לכם לגבש כיוון חיפוש כללי שאליו תוכלו לפנות. אולי אתם מתארים לכם את הספרייה כחנות מעניינת ומבטיחה של ספרים ישנים ונדירים, שבה אתם יכולים לישאול על ספרים שעוסקים בתחומים שגיבשנו. בכל זאת חשוב שתדעו שספריית בית המדרש קלטה אל מלאי הספרים שלה רק ספרים שהיו יכולים לתרום לעבודה המחקרית והלימודית של המרצים והסטודנטים.

אפשרות נוספת למצוא ספרים היא להיעזר בקטלוג המקוון של אחת הספריות שבחרתם בה מן המפה שהכנו עבורכם. כדי להקל על עצמכם במלאכת החיפוש, אתם יכולים קודם כל לצמצם את החיפוש לספרים שראו אור לפני שנת 1942, באמצעות הפעלת המסנן ("פילטר") המתאים. בנוסף, אתם יכולים להיעזר בסינון לפי נושאים: פשוט תעבירו באמצעות "העתק" ו"הדבק" את הכותרת שמגדירה את התחום – או את מילות המפתח שמופיעות בכתב מודגש בהסבר שמתחת לכותרת התחום – אל הקטלוג המקוון של הספרייה שבחרתם להיעזר בה. מומלץ לחפש בכל פעם לפי נושא אחד בלבד, או לפי מילת מפתח אחת בלבד – אולי פשוט תבחרו במה שהכי מדבר אליכם מתוך רשימת התחומים ומתוך ההסברים. אפילו אם לא תצליחו לעלות כך על עקבותיו של ספר שהיה חלק מספריית בית המדרש, ייתכן שתיתקלו בספר שיעניין אתכם.

היבטים של הדת בחיי היומיום

כיצד הופכים את האמונה הדתית לחלק מחיי היומיום, וכיצד יכולים עקרונות דתיים לתרום להתמודדות עם אתגרים אישיים ועם אתגרים קולקטיביים קהילתיים? הספרים בספרייה שעסקו בשאלות האלו התמקדו בדרך היישום של משנה דתית ושל עקרונות דתיים בחיי היומיום. תחום זה עוסק בסוגיות אתיות, בשאלות שהתעוררו במהלך התפילות והטקסים הדתיים, בסוגיות שנגעו לתמיכה בחברי קהילה, בלבטים שמתעוררים במהלך העבודה הקהילתית ובהיבטים נוספים של החיים הרוחניים והדתיים.

משנה של הנצרות

בקטגוריה הזו תוכלו למצוא ספרים שדנים ביסודות האמונה הנוצרית, בהתפתחותם של העקרונות הדתיים הנוצריים ובהבדלים בין הזרמים השונים בנצרות. ספרים מסוג זה יכולים להיות מעניינים עבור אנשי ספר יהודים מסיבות שונות בעזרתם הם יכולים להבין טוב יותר את היחסים בין יהודים לנוצרים בהקשרים תרבותיים שונים.

מחקר המקרא

התחום הזה כולל את כל הספרים שתורמים להבנתם של ספרי התנ"ך. בתחום הזה נכללים גם ספרים שבוחנים את הלשון העברית, מילונים שמסבירים את משמעותן של מילים בעברית המקראית, וכן פרשנויות מסורתיות למקרא.

מדעי החינוך

בראשית המאה העשרים התנהל בקהילות היהודיות ברחבי העולם דיון ער בסוגיות חינוכיות שונות, תיאורטיות ומעשיות כאחד. בקטגוריה זו תוכלו למצוא ספרים שעוסקים בנושאים הבאים: בתיאוריות פילוסופיות יהודיות שעניינן הקניית השכלה, בהיסטוריה של רכישת השכלה ביהדות ובשיטות הוראה ביהדות. בקטגוריה הזו תמצאו גם ספרים שמציעים רפורמות בתחום של הקניית השכלה ביהדות. אולי תמצאו גם ספרים שמתארים את קורות חייהם של נשות- ואנשי חינוך יהודים וכן כתבים של נשות- ואנשי-חינוך יהודים, וכן מחקרים על הקניית השכלה ביהדות ועל אינטגרציה. אפשר שגם ליצירות של סופרות וסופרים לא-יהודים הייתה השפעה על דרכי החינוך ביהדות, וגם ספרות יען לא יהודית בנושאי חינוך יתכן והשפיעה על דרכי החינוך ביהדות. לפיכך נכללו גם ספרים אלו בספרייה.

ספרות יפה

סוג הספרות הזה מכונה באנגלית "Fiction", בגרמנית "Belletristik" ("בלטריסטיקה") ובעברית "ספרות יפה", ונכללות בו יצירות ספרותיות כגון רומנים, שעלילותיהם בדיוניות, וכן סיפורים קצרים ואגדות. כל היצירות הללו נכתבו בעיקר לצרכי בידור, ולא כדי לענות על צרכים מדעיים או מקצועיים בתחום זה או אחר. בחיפוש שלנו נתקל בכל הנראה בעיקר בספרות יפה שעוסקת בנושאים יהודיים.

גיאוגרפיה

בתחום הזה יכולים להיכלל ספרים שעוסקים במאפיינים הגיאוגרפים של ארץ הקודש ובמאפייני פיזורן של הקהילות היהודיות מחוץ לארץ-ישראל, וכן ספרים שמתארים נתיבי מסחר ומסע היסטוריים של סוחרים ושל עולי רגל יהודים. גם ספרים שדנים במאפייניהם הגיאוגרפים של מקומות ואתרים המוזכרים בספרי התנ"ך שייכים לקטגוריה הזו. ספרים כאלה יכולים לסייע לנו להבין אלו השפעות היו למקומות מסוימים ולמרחבים גיאוגרפיים מסוימים על ההיסטוריה היהודית ועל התרבות היהודית.

תולדות הנצרות

בתחום הזה של הספרייה תוכלו למצוא ספרים על התגבשותה של הנצרות בעת העתיקה המאוחרת, על צמיחת הזרם הפרוטסטנטי במאה ה-16 (הרפורמציה), על הוועידות שכינסה הכנסייה הקתולית במהלך ההיסטוריה כדי לקבל החלטות, על אבות הכנסייה, ועל היחסים בין הנצרות ליהדות במאות שחלפו. תחום המחקר הזה מקדם את הבנתה של המסורת הנוצרית לעומק, והוא מסייע לעמוד על טבען של נקודות המפגש בין הנצרות לתרבות היהודית ובין הנצרות להיסטוריה היהודית.

תולדות הדת היהודית

איזו השפעה הייתה להיסטוריה על הדת היהודית, ואיזו השפעה הייתה לדת היהודית על ההיסטוריה? ספרים שעוסקים בשאלות הללו עשויים לדון במסלול התפתחותה של היהדות ובהיסטוריה של היהודים בגולה; יתכן גם שתמצאו בתחום הזה של הספרייה ספרות רבנית. לתחום הזה שייכים גם ספרים שדנים ביחסים בין קהילות יהודיות שונות וטקסטים שדנים בהתגבשותם של חוקים משפטיים יהודים ובפרשנות שניתנה לחוקים אלו במשך השנים. התחום הזה כולל גם ספרים על התפתחותם של מנהגי-פולחן שונים ביהדות ועל קורותיהן של קהילות יהודיות באזורים שונים בעולם.

היסטוריה של היהדות

בתחום הזה תוכלו למצוא ספרים שעוסקים בהתפתחות ההיסטורית של העם היהודי מאז העת העתיקה. ספרות המחקר הזו עומדת על טבען של תנועות תרבותיות חשובות ביהדות, כגון תנועת ההשכלה, וכן תנועת האמנציפציה של יהודי אירופה, שהובילה לכך שמן העת החדשה המאוחרת ואילך היהודים היו שווים במעמדם מבחינה משפטית לאזרחים הנוצרים. ספרות המחקר בתחום הזה עוסקת גם בהתגבשותן של קהילות יהודיות בחלקים אחרים של העולם, כלומר מחוץ לגבולות אירופה (למשל בארה"ב).

זהות יהודית, השתלבות חברתית של יהודים בחברות לא יהודיות ואנטישמיות בעידן המודרני

בתחום הזה נכללים ספרים שדנים במקומם של יהודים ויהודיות בחברה המודרנית הלא יהודית, וכן ספרים שמנתחים את מצבם של היהודים מבחינה זו. הנושאים שעשויים לעלות בספרים אלו הם למשל: האמנציפציה היהודית, הדיון על מדינת-לאום יהודית (ציונות), היחסים בין יהודים כמיעוט חברתי לשאר החברה והצורות השונות של האנטישמיות.

פרוות הלכה יהודית וספרות פרשנית בנושאים הלכתיים

בתחום זה נכללים ספרי הלכה, שו"ת, מדרש ופרשנות יהודיים. בקטגוריה זו נכללו גם ספרי משנה ותלמוד.

פרוות-יעץ, מילונים, פנקסי כתובות, לוחות שנה וכד'

ספרי-יעץ הם ספרים שיש בהם מידע כללי מאוד בנוגע לתחום מקצועי ו/או מדעי אחד או יותר, ולפעמים גם פרטים על מקורות מידע נוספים שאפשר לפנות אליהם. אתם יכולים לחפש ספרים גם לפי קווים מנחים כלליים מאוד, ולעיין למשל באנציקלופדיות (שהן סוג אחד של ספרות-יעץ), בפנקסי-כתובות, במילונים כלליים (כאלה שלא מתמקדים בתחום מקצועי מסוים), בספרות יעץ שמפנה למקורות נוספים ובלוחות שנה. כל המקורות האלו לא עוסקים בהכרח בנושאים יהודיים בלבד, אך יתכן שהם סייעו למרצים ולסטודנטים באופן כללי.

הכוונה לספרים שנכתבו בעברית מודרנית, כלומר בעברית שאינה תנכ"ת-מקראית, מן המאה ה-19 ואילך. במאה ה-19 עברה השפה העברית תהליך של תחייה, והחלה לשמש כשפת ספרות ותרבות מודרנית, מחוץ לתחום הדתי. משוררים וסופרים כגון חיים-נחמן ביאליק ושאלו טשרניחובסקי תרמו תרומה מכרעת להתפתחותה של הספרות העברית החדשה. בקטגוריה הזו תוכלו למצוא שירה, ספרות יפה, מסות וסוגים נוספים של טקסטים ספרותיים.

מחקרים על המזרח התיכון ועל המזרח הרחוק

בקטגוריה הזו נכללים ספרים שעוסקים בשפות, בתרבויות, בדתות ובהיסטוריה של המזרח התיכון, של יבשת אסיה ושל איראן, אפגניסטן, פקיסטן, הודו, נפל, סרי-לנקה ובנגלדש. כל תחום המחקר הזה כמקשה אחת מכונה חקר האוריינט ועשוי לכלול טקסטים שעוסקים בפילוסופיה, בספרות, באומנות ובנושאים רבים אחרים, שקשורים לאזורים ולמדינות שהוזכרו לעיל.

פילוסופיה

בקטגוריה הזו היה אפשר למצוא בספריית בית המדרש לא רק כתבים פילוסופיים יהודיים, אלא גם מבחר גדול מכתביהם של פילוסופים מערביים לא יהודים: החל בכתביהם של פילוסופים מהתקופה הקלאסית (יוון ורומא), דרך פילוסופיה יהודית מארצות האיסלם וכלה בכתביהם של פילוסופים גרמנים בני עידן הנאורות.

דוחות מבתי ספר ודייונים מנהליים

הפריטים האלה יתנו לקורא בהם מושג בדבר המבנה הפנימי, האדמיניסטרציה והמשנה הפדגוגית של הקהילות היהודיות ומוסדותיהן החינוכיים בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20. הקטגוריה הזו יכולה לכלול, למשל, דוחות שנתיים של בתי ספר יהודיים, פרוטוקולים של ישיבות שהשתתפו בהן ראשי קהילות ובעלי תפקידים מרכזיים בקהילות, מסמכים אדמיניסטרטיביים שונים של בתי כנסת, קווים מנחים לחינוך בנושאי דת שהועלו על הכתב, ומסמכים דומים נוספים.